

„Korupcijos samprata ir pasireiškimas Lietuvoje. Antikorupcinės aplinkos kūrimas.“

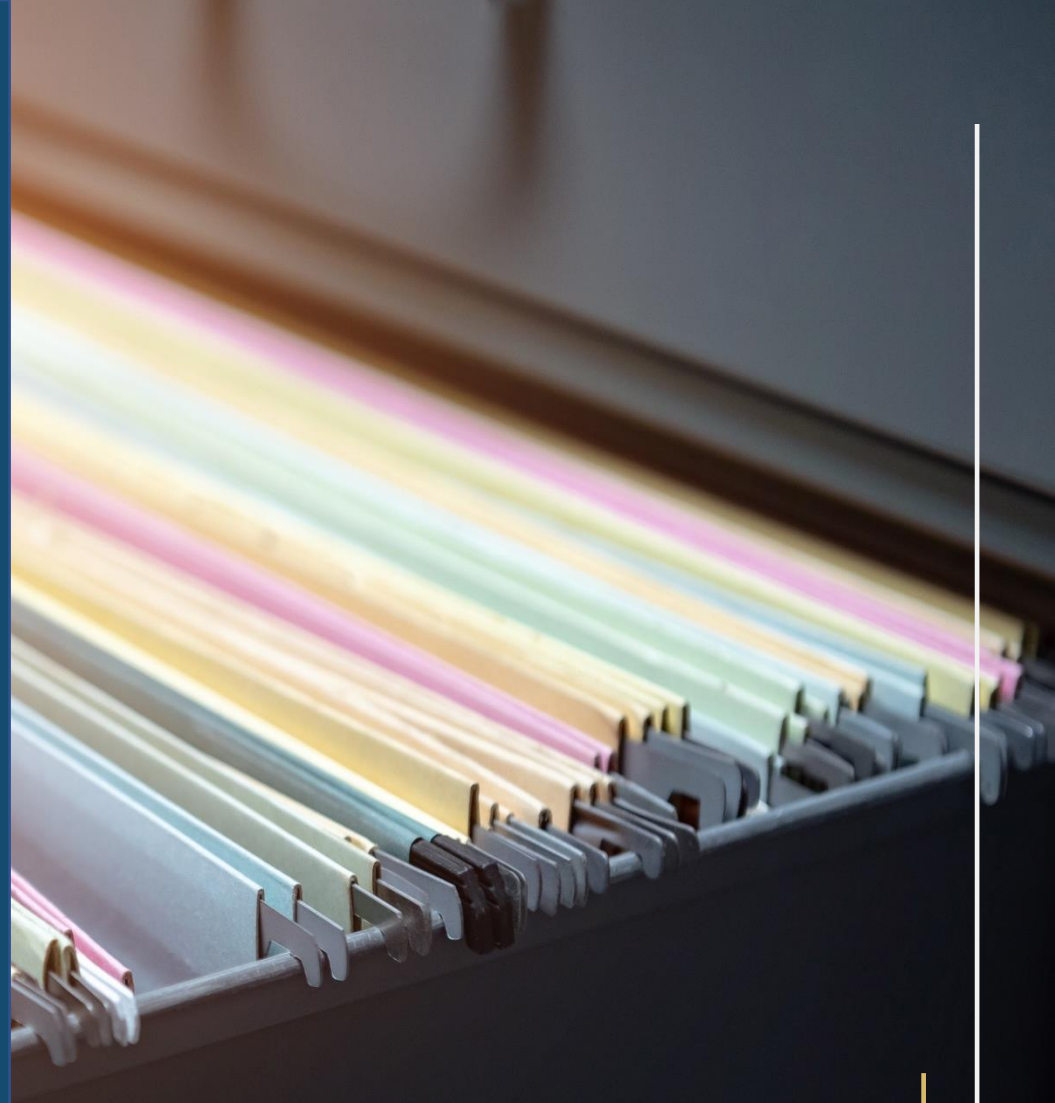
Laura Strukaiytė

Antikorupcinio švietimo skyrius

2023 11 15

Turinys

- Sociologinės apklausos
- Korupcijos rizikos sveikatos apsaugos srityje
- Antikorupcinės aplinkos kūrimas
- Naudingi šaltiniai

A blurred background image showing several people in a meeting or collaborative work environment. They appear to be looking at documents or screens, with their hands and faces slightly out of focus. The overall tone is professional and collaborative.

Sociologinės apklausos

Korupcijos suvokimo indeksas (KSI)

Vienas garsiausių korupcijos suvokimo tyrimų pasaulyje.
Lietuvos KSI matuojamas nuo 2012 m.

Tyrimą atlieka tarptautinė nevyriausybinė organizacija **Transparency International.**

Indeksas nustatomas remiantis **verslo atstovų apklausomis** ir kitais **ekspertų tyrimais.**

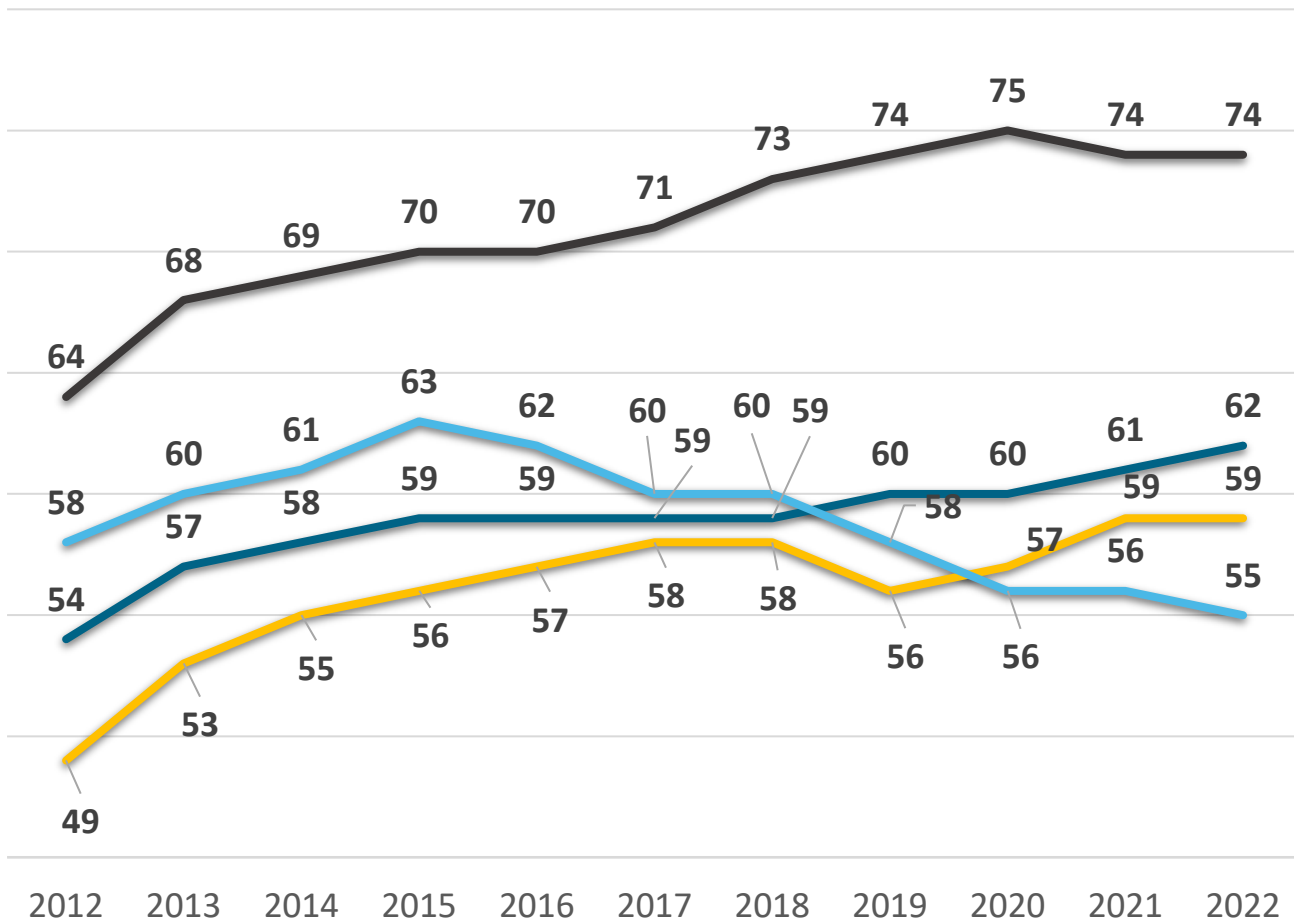
Parodo, kaip šalyje suvokiama **valstybės** ar savivaldybių **tarnautojų** ir **politikų korupcija.**

Tiriama 180 šalių.
100 balų žymi labai skaidrią valstybę,
0 – labai korumpuotą.

ES šalių korupcijos suvokimo indeksas (KSI) 2022

Vieta	Valstybė	Balas	Vieta	Valstybė	Balas
1	Danija	90	39	Latvija	59
2	Suomija	87	41	Čekija	56
5	Švedija	83	41	Italija	56
8	Nyderlandai	80	41	Slovėnija	56
9	Vokietija	79	45	Lenkija	55
10	Airija	77	49	Slovakija	53
10	Liuksemburgas	77	51	Graikija	52
14	Estija	74	51	Kipras	52
18	Belgija	73	54	Malta	51
21	Prancūzija	72	57	Kroatija	50
22	Austrija	71	63	Rumunija	46
33	Lietuva	62	72	Bulgarija	43
33	Portugalija	62	77	Vengrija	42
35	Ispanija	60			

Korupcijos suvokimo indekso kaita 2012-2022

— Latvija — Lietuva — Estija — Lenkija

LIETUVOS POZICIJA

33/180 PASAULYJE

12/27 EUROPOS
SAJUNGOJE

2 BALAIS ŽEMESNIS
ĮVERTIS NEI ES
VIDURKIS

Transparency International tyrimas „Korupcijos suvokimo indeksas“, 2022 m.

„Lietuvos korupcijos žemėlapis“

Tyrimo pradžia –
2001 m.

Inicijuotas „Transparency
International“ Lietuvos
skyriaus, nuo 2011 m. –
koordinuojamas STT.

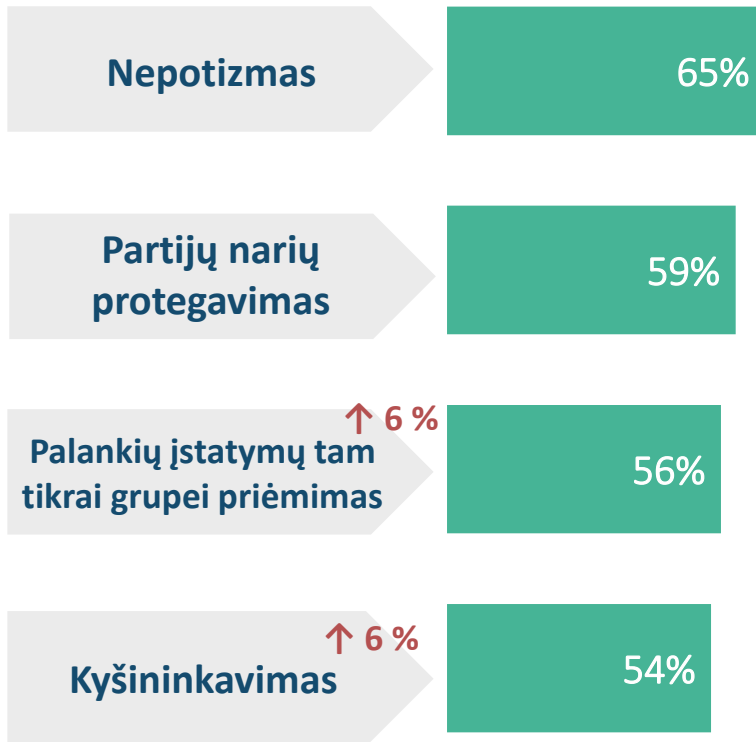
Tyrimo dalys: korupcijos
suvokimas, korupcinė
patirtis ir antikorupcinis
potencialas.

Tikslinės grupės:
gyventojai, įmonių
vadovai ir valstybės
tarnautojai.

Respondentų skaičius 2022 /
2023 m.:
1001 gyventojai,
500 įmonių vadovai,
740 valstybės tarnautojai.

Labiausiai paplitusios korupcijos formos

Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

Valstybės tarnautojų nuomonė

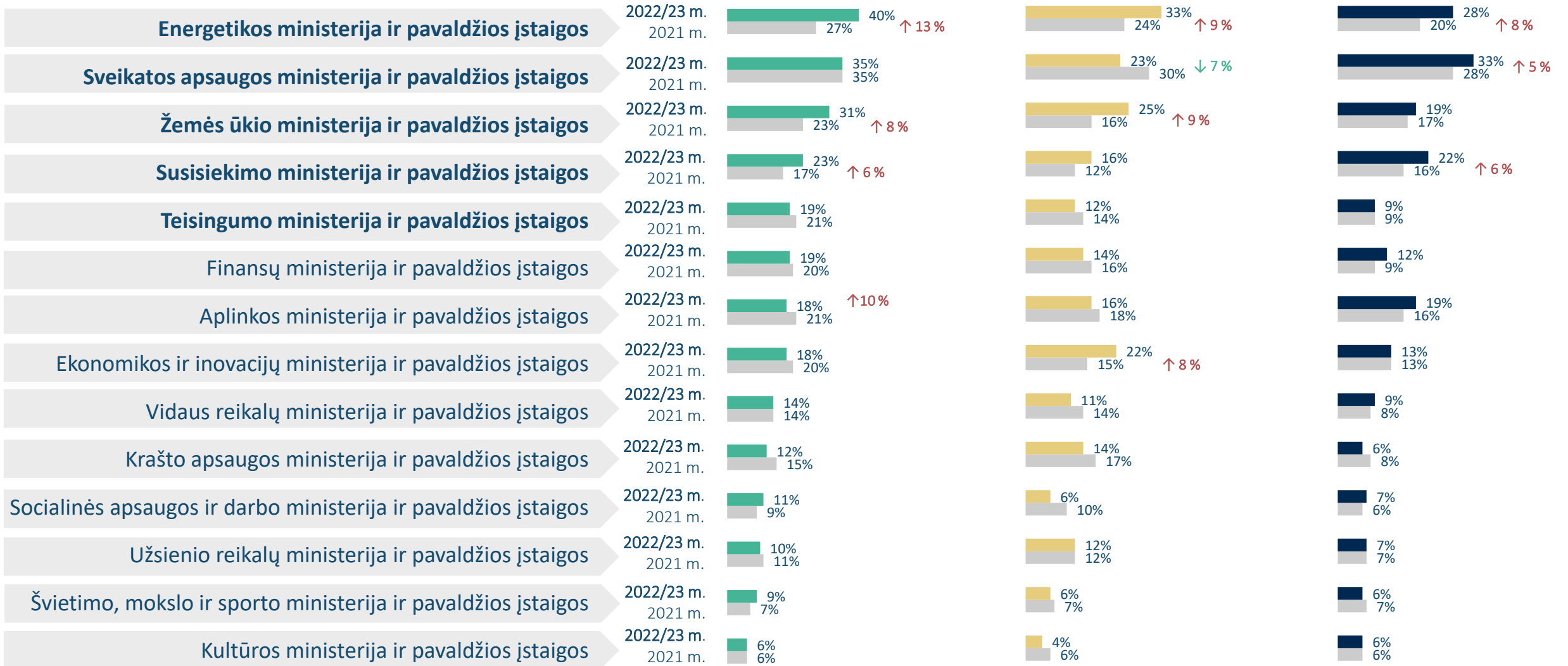
Ministerijų ir pavaldžių įstaigų korumpuotumo vertinimas

KORUPCIJA LABAI PAPLITUSI

Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

Valstybės tarnautojų nuomonė

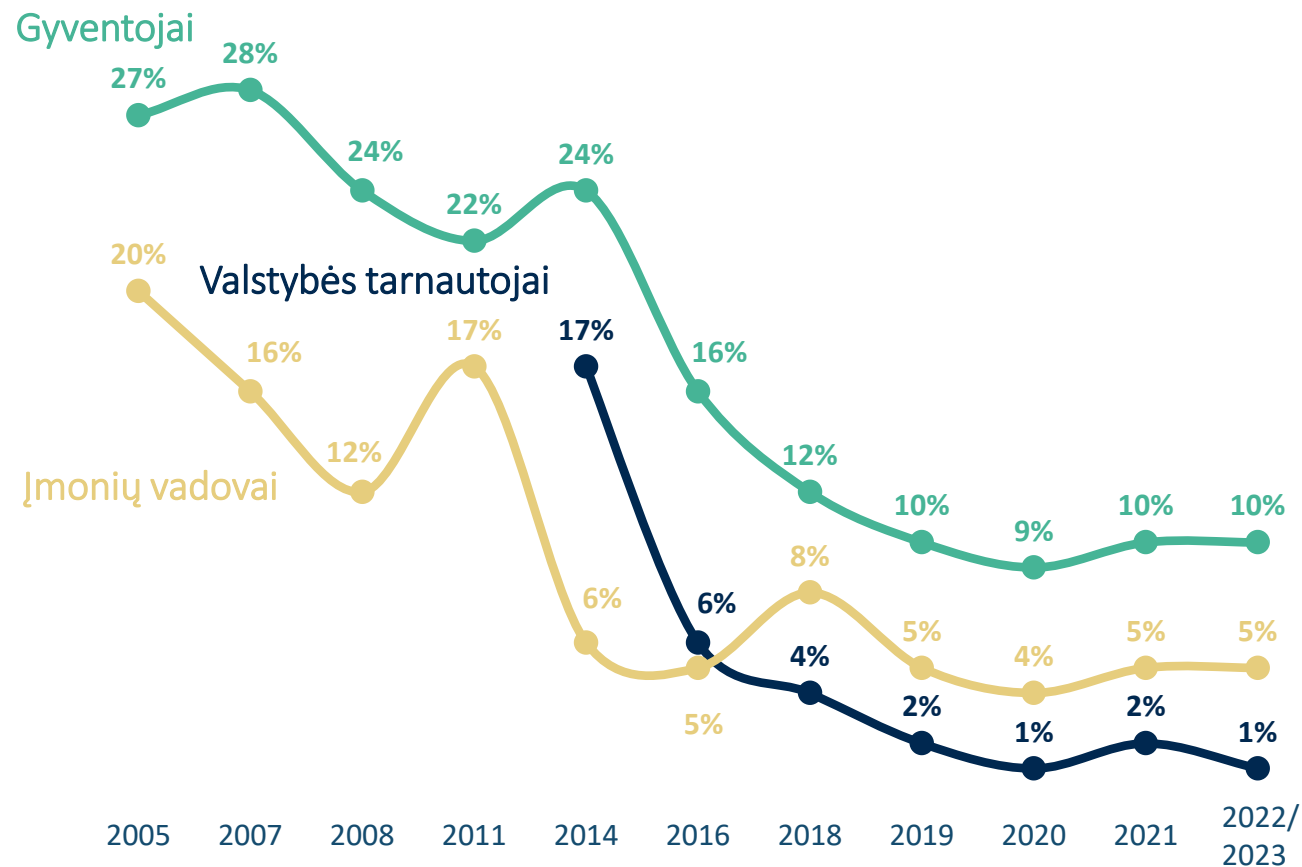

Iki 2020 m. vertintos tik ministerijos, nuo 2020 m. ministerijos ir joms pavaldžios įstaigos

Korupcinė patirtis

Korupcijos patirtis

Per pastaruosius 12 mėn. teko duoti kyšį

Kyšininkavimo indeksai: TOP 3

Dažniausiai kyšių iš gyventojų *reikalavo*: per 5 m. laikotarpį susidūrę su institucija respondentai

	2022/2023 m.	2021 m.	2020 m.	2016 m.	2011 m.
REPUBLIKINĖS LIGONINĖS / KLINIKOS*	22%	23%	16%	40%	52%
MIESTO, RAJONO LIGONINĖS*	18%	22%	15%	36%	47%
NACIONALINĖ ŽEMĖS TARNYBA**	14%	13%	13%	29%	-

Dažniausiai kyšių iš verslo atstovų *reikalavo*: per 5 m. laikotarpį susidūrę su institucija respondentai

	2022/2023 m.	2021 m.	2020 m.	2016 m.
VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SKYRIAI / KOMISIJOS**	9%	7%	6%	-
SAVIVALDYBIŲ ADMINISTRACIJOS**	7%	3%	1%	7%
STATYBŲ SKYRIAI**	6%	4%	8%	9%

*Institucijose, kur reikalus per penkerius metus tvarkė bent 100 respondentų

**Institucijose, kur reikalus per penkerius metus tvarkė 30-99 respondentai

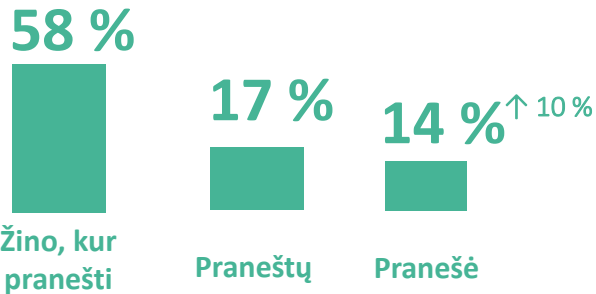
Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai

Pranešimo apie korupciją potencialas

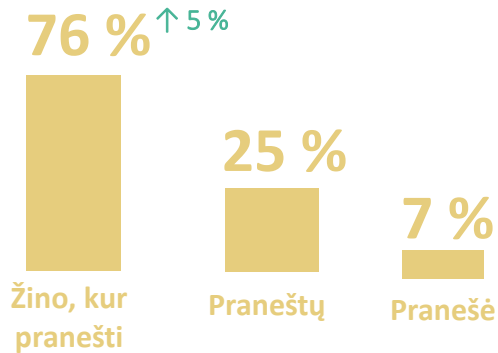
Pranešimas apie korupciją

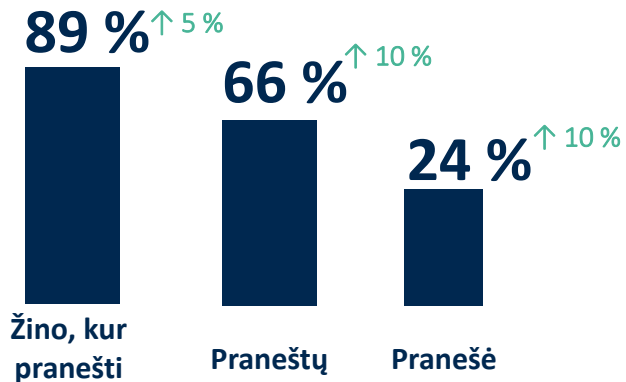
GYVENTOJAI

ĮMONIŲ VADOVAI

VALSTYBĖS TARNAUTOJAI

Nepranešimą pateisinančios priežastys

Prašau išsirinkti tris priežastis, kurios galėtų pateisinti nutylėjimą apie kyšio davimą ar paėmimą

Gyventojai

Įmonių vadovai

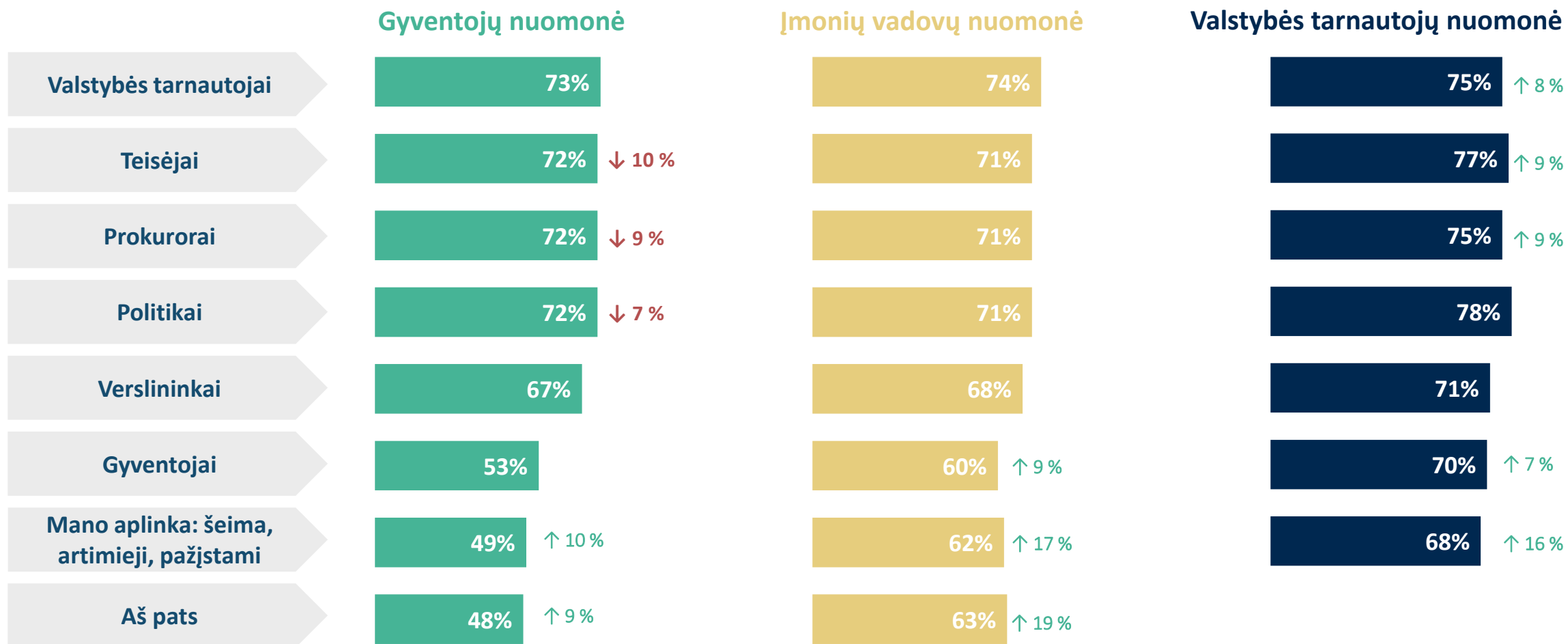
Valstybės tarnautojai

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai, lyginant su 2021 m.

Atsakomybė už korupcijos paplitimą Lietuvoje

Visuomenės grupių atsakomybės dėl Lietuvoje esančio korupcijos masto vertinimas
„Labai atsakingi“ ir „atsakingi“ suma

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai, lyginant su 2021 m.

A blurred background image showing several people in a meeting or office setting. They appear to be looking at documents or a screen. The image is out of focus, emphasizing the text overlay.

Korupcijos rizikos sveikatos apsaugos srityje

Korupcija sveikatos sektoriuje visame pasaulyje būdinga įvairioms sistemoms – valstybinėms, privačioms, gerai ar menkai finansuojamoms, techniškai paprastoms ar sudėtingoms.

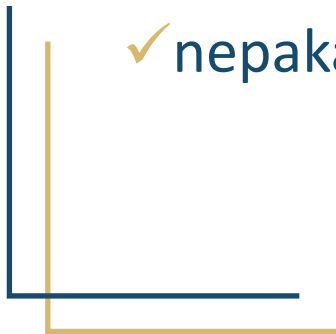
Korupcijos rizikas kelia:

- didžiuliai lėšų srautai,
- informacijos asimetrija,
- didelis veikėjų skaičius,
- sistemų sudėtingumas ir fragmentiškumas,
- globalizuotas vaistų ir medicinos prietaisų tiekimo pobūdis.

Priežastys, lemiančios korupciją sveikatos sektoriuje:

- ✓ gydytojų ir pacientų nesąžiningumas;
- ✓ toleruojamas nepotizmas (ryšiai, pažintys);
- ✓ neišsamus darbuotojų veiklos teisinis reguliavimas asmens sveikatos priežiūros įstaigų (ASPĮ) panaudojant (skiriant) valstybės kompensuojamus farmacijos produktus ir medicinos pagalbos priemones;
- ✓ neskaidrios nemokamų sveikatos priežiūros teikiamų paslaugų procedūros ir nepakankamas jų viešinimas;
- ✓ nepakankamas informacinių technologijų panaudojimas;

Priežastys, lemiančios korupciją sveikatos sektoriuje:

- ✓ nepakankamai veiksminga vidaus kontrolės sistema ir valstybinė ASPJ veiklos priežiūra;
- ✓ nepakankamas visuomenės įtraukimas į aktualių problemų sprendimą;
- ✓ nepakankamas ASPJ veiklos ir bendradarbiavimo koordinavimas;
- ✓ paplitęs ir neviešinamas sveikatos priežiūros specialistų darbas valstybės ir savivaldybių įstaigose bei privačiose sveikatos priežiūros įstaigose ir jų dalyvavimas nevyriausybinų organizacijų veikloje;
- ✓ neviešinami ASPJ darbuotojų ir jų artimųjų finansiniai ryšiai su verslu.

Korupcijos rūšys sveikatos apsaugos sektoriuje

Sveikatos apsaugos sektoriui būdingos įvairios korupcijos rūšys: **nuo smulkiausios iki stambiausios.**

Smulkiąją korupciją sukelia

- Neteisėti pacientų atlygiai medikams siekiant gauti kokybiškas asmens sveikatos priežiūros paslaugas;
- Neteisėti pacientų atlygiai siekiant gauti tam tikrą procedūrą, gydymą be eilės;

- Įvairių sveikatos pažymų klastojimas pacientų prašymu;
- Fiktyvių nedarbingumo pažymėjimų išdavimas;
- Nepagrįstų siuntimų į reabilitacijos įstaigas išdavimas;
- Nepagrįsti medikų sprendimai ir siuntimai į NDNT dėl slaugos skyrimo, nedarbingumo lygio nustatymo ir pan.

Antikorupcinė socialinė kampanija „Duoti ar neduoti?“

Reaguojant į su korupcija susijusius iššūkius ir mitus sveikatos apsaugos sektoriuje, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba 2023 metais pristatė antikorupcinę socialinę kampaniją.

Pagrindinis šios kampanijos tikslas – keisti nusistovėjusius stereotipus ir pakviesti medicinos sektoriaus darbuotojus ir pacientus bendradarbiauti sprendžiant valstybės gerovei itin svarbius antikorupcijos bei skaidrumo klausimus sveikatos apsaugos sektoriuje.

Antikorupcinės socialinės kampanijos vaizdo klipą rasite čia: <https://www.youtube.com/watch?v=NwNzegkjkM>.

Sisteminės korupcijos apraiškos

➤ Neskaidrūs viešieji pirkimai

- Neužtikrinama tiekėjų konkurencija;
- Netinkamai valdomi darbuotojų vieši ir privatūs interesai;
- Neskaidriai gaunama ir panaudojama parama.

➤ Farmacijos atstovų įtaka

- Neskaidrūs sveikatos priežiūros įstaigų ir farmacijos atstovų santykiai.

A blurred background image showing several people in a meeting or office setting. They appear to be looking at a document or screen. The image is out of focus, emphasizing the text in the foreground.

Antikorupcinēs aplinkos kūrimas

Esminiai antikorupcinės aplinkos kūrimo etapai

Vadovas

Aiški pozicija
Atvirumo skatinimas
Pavyzdžio rodymas
Sąlygų veikti užtikrinimas
„Prevencininko“ sąjungininkas

Už korupcijai
atsparios aplinkos
kūrimą atsakingas
subjektas

Aplinkos analizė, korupcijos rizikų paieška
Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės
Ryšys su darbuotojais
Siūlymai vadovui

Darbuotojai

Ugdo antikorupcinį sąmoningumą
Įsitraukia į korupcijos rizikos veiksnių nustatymą
Praneša apie korupcijos atvejus

Korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių sistema

Korupcijos
prevencijos
priemonės

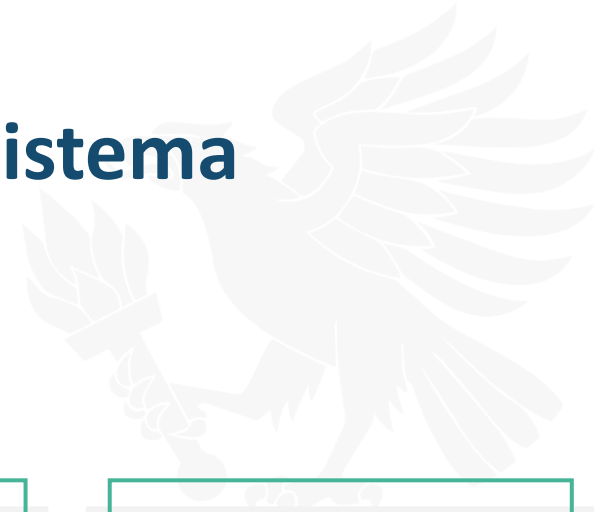
**Antikorupcinio
sąmoningumo
didinimas**

Personalo
patikimumo
užtikrinimas

Kitos įstatymuose
numatytos
priemonės

Antikorupcinio sąmoningumo etapai

Antikorupcinio sąmoningumo didinimas

Skaidrumo stiprinimas

- sąžiningumas
- viešumas
- atvirumas ir aiškumas
- įtraukimas siekiant bendro gėrio

Antikorupcinės aplinkos stiprinimas

- reguliarius antikorupcinis darbuotojų švietimas
- įtvirtintas etikos kodeksas
- nustatyta dovanų politika
- viešų ir privačių interesų deklaravimas ir jų kontrolė
- viešųjų pirkimų planavimas
- funkcionuojantis pranešimų kanalas
- užtikrinta pranešėjų apsauga ir kt.

Gerosios praktikos pavyzdys

Greitosios pagalbos medicinos stoties padėkų registras

VšĮ Greitosios medicinos pagalbos stoties (VGMPS) internetiniame tinklalapyje, skiltyje „Padėkos“ pacientams, suteikiama galimybė viešai padėkoti į iškvietimą atvykusiems medikams. Pacientai gali nurodyti datą, į iškvietimą atvykusių medikų brigados numerį ar vardą, pavardę, aprašyti situaciją ir tinkamai parodyti dėkingumą medikams už jų profesionalumą, laiku ir efektyviai suteiktą skubią medicininę pagalbą.

Gerosios praktikos pavyzdys

Nacionalinės mokėjimų agentūros skaidrumo atmintinė [1]

Mielas kolega,

Skaidrumas yra viena iš pagrindinių mūsų vertybių, todėl puoselėdamas ją prisimink šiuos patarimus, leisiančius Tau elgtis užtikrintai, saugiai ir profesionaliai:

- **Atsisakyk bet kokių dovanų** už savo darbą;
- Žinok, kad valstybės tarnyboje **dovanos gali būti teikiamos ir priimamos tik oficialiai** pagal įstatymus;
- Norinčiam atsidėkoti pasakyk, kad **Tau užtenka šypsenos ir gero žodžio**;
- **Pasiūlyk teikiamas gėrybes atiduoti** vargstančioms šeimoms, seneliams, neįgaliesiems ir t.t., taip išvenk nepatogių situacijų;
- Vadinamąsias „dovanas“, „atsidėkojimą“, „lauktuves“ ir pan. **vertink kaip kyšį**;
- Žinok, kad už neteisėtą atlygį numatyta **atsakomybė ir duodančiajam, ir imančiajam**;

Gerosios praktikos pavyzdys

Nacionalinės mokėjimų agentūros skaidrumo atmintinė [2]

- Žinok, kad nusikaltimas yra ir pažadas, susitarimas, provokavimas, reikalavimas ir siūlymas priimti kyšį ar tarpininkavimas;
- Apie paliktas „dovanas“ ar bandymus papirkti **pranešk tiesioginiam vadovui, informuok korupcijos prevencijos specialistus ar teisėsaugos institucijas;**
- **Apie tau siūlomus pinigus,** prašymus atlikti nusikalstamus veiksmus informuok STT ar kitas teisėsaugos institucijas telefonu 112;
- Skaidrumo klausimais **konsultuokis su prevencijos specialistais;**
- **Skaidriu elgesiu rodyk pavyzdį kolegoms;**
- Jei turi informacijos apie galimai **neskaidrias veikas, susijusias su mūsų veikla,** pranešk pasitikėjimo linija. Anonimiškumas garantuojamas.

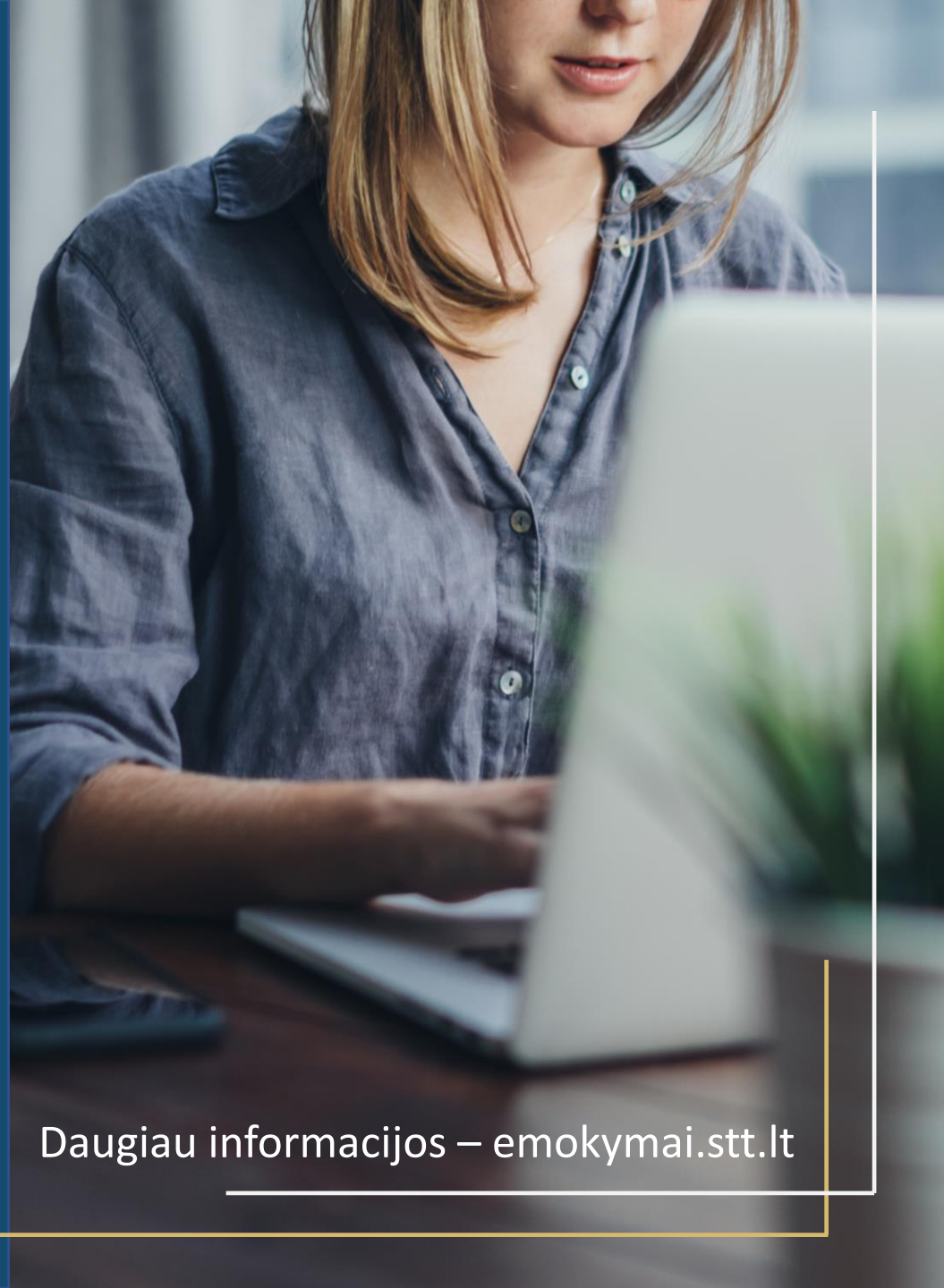
A blurred background image showing several people in a meeting or collaborative work environment. They appear to be looking at a screen or document, with their hands and faces slightly out of focus. The overall tone is professional and collaborative.

Naudingi šaltiniai

STT E. mokymo platforma

- Viešajam ir privačiam sektoriams bei visuomenei;
- Pasiekama bet kur ir bet kada;
- Aktualiausia informacija vienoje vietoje;
- Išduodami sertifikatai liudijantys kvalifikacijos kėlimą;
- Nemokama.

Daugiau informacijos – emokymai.stt.lt

Statistika (2021 rugsėjis – 2023 rugsėjis)

40 282
vartotojų

58 891
sertifikatų

Mokymų temos:

- Korupcijos samprata,
- Korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos,
- Interesų konfliktai,
- Dovanų politika,
- Pranešėjų apsauga,
- Viešieji pirkimai,
- Sveikatos apsauga,
- Savivalda,
- Tarptautinis papirkinėjimas,
- Foreign bribery (Tarptautinis papirkinėjimas, *anglų k.*),
- Privatus sektorius,
- Personalo patikimumo užtikrinimas,
- Nacionalinė antikorupcinė sistema,
- Korupcijos prevencija visuomenei.

STT antikorpucinio švietimo vaizdo paskaitos

Temos:

- *Įvadinė paskaita*
- *Dovanų politika*
- *Interesų konfliktai*
- *Viešieji pirkimai*
- *Pranešėjų apsauga*
- *Sveikatos apsauga*
- *Užsienio pareigūnų papirkimas*

STT LAIDŲ CIKLAS

#1 ĮVADINĖ PAŠKAITA

2022 METAI

Paskaitas rasite STT „Youtube“ kanale: <https://www.youtube.com/@sttspecialiujutirimutarnyb8123>

Kaip pranešti apie korupciją?

Atvykti į **STT**
atstovybę

Atsisiųsti
programėlę
„Pranešk STT“

Pranešti
internetinėje
svetainėje
www.stt.lt

Skambinti
(8 5) 266 3333

Rašyti el. paštu
pranesk@stt.lt

Geriausia diena būti skaidriam – šiandien!

Laura Strukaitytė

Vyresnioji specialistė

Antikorupcinio švietimo skyrius

El. paštas: laura.strukaityte@stt.lt

Tel. nr. 8 (706) 63 304

